

3. Iniciativa eEurope (Mgr.Kamil KopeckýPh.D.)

Obsah kapitoly

Text kapitoly

Počátkem roku 2002 začala vznikat politická iniciativa Evropské komise eEurope, která si klade za cíl naplnit závěry a cíle Actionplanu v oblastech, které byly definovány výše. eEurope je politická iniciativa zajišťující státům Evropské unie výsledky ze změn, které přináší informační společnost. Za předpokladu rapidně rychlých změn v technologiích a na trhu musí mít politická iniciativa jako je eEurope jasně stanovené metody a rozšířené plány a cíle. Oblast, do které tato iniciativa zasahuje je široká a jde napříč celou společností - domácnosti, firmy, školy, úřady, kulturní zařízení apod. K dosažení těchto cílů Evropská komise navrhla členským zemím, aby se podpořily rozvoj jednotlivých priorit.

3.1 Specifické cíle projektu eEurope pro rok 2005 jsou tyto: ↑

a, vytvořit moderní veřejné online služby, zejména pak služby v oblastech e-government, e-learning services a e-health services (elektronická státní správa, e-learning a elektronické zdravotní služby),

b, rozvinout prostředí e-bussinessu, tedy online obchodu,

c, rozvíjet další možné technologie, zajistit bezpečnost informací (zejména v oblasti státní správy) apod.

Mezi priority hnutí eEurope patří samozřejmě i e-learning jako vzdělávací strategie. Důležitou podmínkou rozvoje e-learningu stále zůstává vysoká úroveň „digitální gramotnosti“ (v našem prostředí se používá spojení počítačová gramotnost), tedy rozvoj schopnosti ovládat IT (většinou definovaná v oblastech a rozsahu ECDL - European Computer Driving Licence). Další nutnou podmínkou je existence funkční digitální infrastruktury, umožňující přístup k informacím, poskytovaným prostřednictvím Internetu. K březnu 2002 bylo 93 % škol v EU připojeno na Internet (v roce 2001 80 %), Evropská komise také spolufinancovala rozvoj vysokorychlostních páteřních sítí mezi univerzitami a výzkumnými ústavy. Některé zajímavé výsledky projektu eEvrope naleznete [zde](#) . Podrobnosti o eEurope 2005 jsou [zde](#) .

Evropská unie také disponuje množstvím dalších nástrojů, které podporují používání e-learningu. V tomto místě je třeba jmenovat zejména programy Socrates a Leonardo da Vinci. Specifická linie programu Socrates - Minerva, je zaměřena přímo na otevřené a distanční vzdělávání (ODL - Open and Distance Learning) a na vzdělávání, využívající ICT. Mezi další programy EU, které využívají možností ICT, patří Erasmus, Comenius, Leonardo da Vinci a mnoho dalších. Na zlepšení vzdělávacích technologií a standardů a na implementaci nových technologií do oblasti vzdělávání je zaměřen The 6th Framework Programme for Community research (známý jako 6. rámcový program), mezi zajímavé programy patří také eCONTENT, eTEN a další. Více o těchto projektech naleznete na informačním webu www.elearningeuropa.info. Velká pozornost je také věnována otázkám kvality e-learningových obsahů a textů (projekty eLearning Initiative - EQO, QUAL-E-LEARNING, SEEL a SEEQUEL), pro nás jsou ovšem nejzajímavější pilotní projekty klasického e-learningu, které představíme v následujícím přehledu.

3.2 Pilotní projekty e-learningu v EU (eLearning Initiative) ↑

eEVU Collaborative European Virtual Univesity Projekt hledá společné oblasti zájmu mezi evropskými univerzitami, podporuje rozvíjení základních modelů pro Evropskou Virtuální Univerzitu

ELDA e-learning Disability AccessProjekt je zaměřen na umožnění přístupu ke vzdělání pro postižené studenty, na optimalizaci jejich potenciálu pomocí tele-výuky a tele-komunikace. Zároveň usiluje o utváření a rozvoj virtuálního společenství.

LIVIUS Learning in a Virtual Integrated University LIVUS je v první řadě fórum pro akademickou výměnu a studium, založené na principech, které se odlišují od běžné struktury evropské univerzity. Tento projekt pracuje s novými organizačními a psychopedagogickými učebními metodami, které se zakládají na zvyklostech tradičních institucí.

MENU Model for a European Networked University for e-learning MENU program je založen na zkušenostech akademické spolupráce, MENU navrhuje organizační systém virtuální univerzity.

ICETEL Improving continuing Education and Training through e-learning. ICETEL prohlubuje schopnosti a dovednosti managerů, učitelů a instruktorů aplikovat dálkové studium a e-learning na UCE (University Continuing Education, obdoba Univerzit třetího věku).

DELPHI European Observatory for Emergent e-learning DELPHI je zaměřen na problematiku vzdělávání, perspektivu využívání nových technologií, socio-kulturní problematiku a na celoživotního vzdělávání.

EL4EI E-learning for e-inclusion EL4EI je projektem, který se zabývá propagací elclusion.

E.L.I.Fo E-learning intercultural forum E.L.I.Fo poskytuje virtuální prostor učitelům a instruktorům interkulturních programů, které napomáhají sociální a profesní integraci lidem, kteří jsou z různých důvodů v této oblasti znevýhodněni.

EUDOXOS Teaching Science with Robotic Telescope S využitím teleskopu popularizuje studium astronomie, pracuje s LIVE záběry, které přenáší přímo do třídy.

LEIPS Learning about e-learning Innovation process in Schools Monitoruje oblast e-learningových inovací, usiluje o rozvoj e-learningových oblastí, které umožní dosáhnout co nejlepších výsledků.

V současnosti byly díky grantové podpoře realizované desítky národních a nadnárodních e-learningových projektů. Podrobnosti o všech projektech naleznete na již několikrát citovaném portálu evropského e-learningu www.elearningeuropa.info .

E-learning Action Plan, o kterém již byla řeč, poukazuje na nutnost rozvoje ICT vzdělání na všech úrovních. Upozorňuje například na nutnost rozvíjet schopnost využívat ICT u učitelů, zároveň předestírá, že velké množství studentů přebírá role, určené učitelům - zejména v oblasti IT. Učitelé se pro studenty stávají rádci a průvodci, kteří pomáhají svým studentům, aby se orientovali v ohromném množství informací, dostupných pomocí ICT a Internetu.

Výukou učitelů se zabývá projekt TTnet (training of trainers network for e-learning).

Velmi zajímavým projektem je **European Schoolnet (www.eun.org)**, který spojuje 23 ministerstev školství v Evropě, je do něj zapojeno množství škol, učitelů a ředitelů. Součástí projektu je i propracovaný portál pro „teaching and learning“, spolupráci a inovace, který se zabývá například školskou politikou, strategií vzdělávání apod. Tento portál usiluje o to „stát se prvním vzdělávacím portálem pro školy v Evropě“ (www.eun.org). European Schoolnet zastřešuje další projekty - „Virtual School“ (portál, který poskytuje vzdělávací zdroje apod.), „myEUROPE“ (organizuje různé akce pro školy v rámci evropanství, mobility, kulturní rozmanitosti a trans-evropské spolupráce), „mySchola“ apod.

Je zřejmé, že země Evropské unie jsou oproti hrstce českých e-learningových projektů (reprezentovaných četnými LMS) o několik kroků dopředu. Záleží jen na nás, nakolik se český e-learning stane součástí celoevropské elektronické sítě, která zde byla v kostce představena.

Mezi projekty posledních let patří například **eTwinning (www.etwinning.com)**. Program eTwinning je zaměřen na spolupráci evropských škol. Při práci na projektech, které jsou začleněny do výuky, účastníci využívají informační a komunikační technologie.

3.3 Průvodce studiem ↑

Nyní jsme si představili nejdůležitější dokumenty a nejzajímavější e-learningové projekty, realizované v Evropské unii. Je vaše pracoviště zapojeno do nějakého evropského projektu, grantu? Evropská unie poskytuje dotace na rozvoj e-learningu nejen školským institucím, ale také malým a středním firmám! Opustíme na chvíli formální přehled „produktů evropského e-learningu“ a zaměříme svou pozornost na posun v přístupu k e-learningu na základně tzv. Thematic Monitoringu - výzkumu evropského e-learningu.

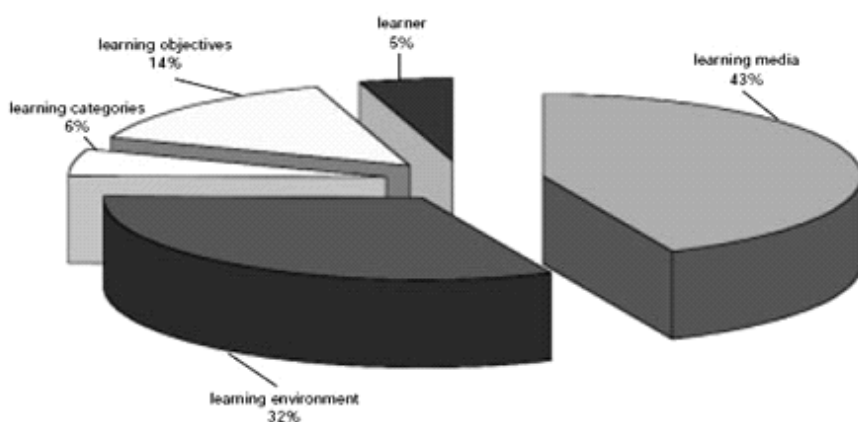
Thematic Monitoring - Evropský e-learning 21. století šestiměsíční výzkumný projekt **Thematic Monitoring** (pod patronací grantového programu Leonardo da Vinci) byl řízen Národní agenturou programu Leonardo da Vinci (Německo), do monitoringu se zapojilo Dánsko, Finsko, Řecko, Maďarsko, Irsko, Litva, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Nizozemí, Velká Británie a zástupci Evropské komise. Realizační tým vedl dr. Peter Littig (DEKRA Akademie GmbH, Stuttgart www.dekra-akademie.de) a profesorka Lone Dirckinck-Holmfeld (Aalborg University, Dánsko).

3.4 Thematic Monitoring ↑

Thematic Monitoring si jako výzkumný projekt programu Leonardo da Vinci kladl za cíl sumarizovat nejdůležitější otázky týkající se e-learningu v Evropě a vytvořit soubor doporučení pro jeho další rozvoj. Samotný monitoring byl zahájen heuristikou nejdůležitějších celoevropských studií, které se zabývají e-learningem. V ČR patří k nejcitovanějším a nejpoužívanějším zejména. Praktické výzkumné šetření bylo realizováno prostřednictvím dotazníkové metody, telefonických interview (mnohdy i 2 a vícehodinových) a prostřednictvím dalších specifických metod použitých koordinačními centry participujících zemí. Studie vychází z dnes již klasické evropské definice e-learningu, který je definován jako využívání nových multimediálních technologií a Internetu ke zlepšení kvality vzdělání ulehčením přístupu ke zdrojům a službám, stejně jako podporování vzájemné spolupráce a výměny znalostí, dovedností, informací (více v EU eLearning Action Plan). V průběhu úvodních fází zavádění e-learningu (od 80. let do konce 90. let minulého století) byla preferována a zdůrazňována důležitost technologického zázemí

nutného pro jeho úspěšnou realizaci (počítačové sítě, vzdělávací systémy, multimediální technologie), počátek 21. století však přináší zřetelný posun (řekněme odklon) od technologické stránky k účastníkům tohoto specifického vzdělávacího procesu.

Čemu se věnuje v e-learningovém vzdělávání největší pozornost?

learning media	63	43%
learning environment	46	32%
learning categories	8	6%
learning objectives	21	14%
learner	7	5%

Převzato z výsledků Thematic Monitoringu viz. příloha

Vzniká nová diskuse, zaměřená na metodologické a didaktické aspekty tohoto vzdělávání, zejména **KVALITU e-learningu**. Ústřední úlohu e-learningu hraje vzdělávaný (žák/studující).

E-learning přesouvá proces „učení se“ z tradiční třídy do individuálních mentálních světů vzdělávaných (studující samostatně studují a přijímají informace). Vzdělávaní mají díky e-learningu bezbariérový přístup k informacím. Nicméně pro úspěch e-learningu (úspěšné studium žáků) je důležitý zejména **pedagogický přístup k procesu učení**. Thematic Monitoring uvádí příklad již realizované evropské studie DEKRA study, která se zabývala úspěšností zavádění e-learningu do firemního vzdělávání v Německu. Výsledkem studie byl fakt, že úspěch studia závisí zejména na přístupu studujících ke vzdělávací situaci, přičemž výrazně nezáleží na multimediální a další technologické podpoře studia, ale na vztahu mezi žákem a facilitátorem/tutorem/učitelem. Multimedia pouze umožňují zefektivnit tento vztah, zvýraznit specifickou informaci, jejich role v samotném procesu řízeného samostudia však není ústřední.

E-learning má mnoho znaků společných s tradiční prezenční výukou, alespoň co se týče možných vlivů na studující:

- dokáže probudit zvědavost studujících,
- dokáže studující motivovat,
- dokáže zabezpečit náročné studijní prostředí (podmínky),
- dokáže poskytnout individuální či kolaborativní podporu učení.

Aby mohl být úspěšný, je nutné tyto vlivy zabezpečit, přičemž do centra pozornosti postavit osobnost studujícího. Tento pedagogický přístup (řekněme pedocentrický) k procesu učení v rámci e-learningem podporovaného studia začal být znázorňován takto:

Vzdělávací prostředí (například LMS) a vzdělávací médium (například PC+Internet) je tedy v pořadí důležitosti na posledních místech. V rámci Thematic Monitoringu pak zjišťujeme, že největší pozornost kladou zkoumané projekty

zejména na **learning medium** a na **learning environment**, tedy na nejvíce kritizované části obecného pedagogického modelu funkčního e-learningu. Zjednodušeně řečeno: pozornost byla věnována zejména technologické stránce e-learningu, nikoli samotné pedagogické interakci mezi vzdělavateli a vzdělávanými.

3.5 Second Phase čili Druhá fáze monitoringu ↑

Druhá fáze výzkumu se zaměřila na tři důležité okruhy spojené s tvorbou a ověřováním e-learningového vzdělávání:

1. Zapojení studujících do procesu tvorby e-learningu, filosofie e-learningu.

2. Vzdělávání učitelů.

3. Evaluace.

3.5.1 Zapojení studujících do procesu tvorby e-learningového vzdělávání ↑

Studující obvykle nejsou zapojeni do procesu tvorby e-learningu, jsou využíváni zejména pro testování kvality již realizovaného vzdělávání (kurzu/studijního programu). Výsledky těchto „testovaných a testujících studujících“ jsou dále využívány pro vylepšování kurzu, zejména však vzdělávacího prostředí (nikoli obsahu). Dá se říci, že velké množství e-learningových kurzů vzniká díky nadšení z možností výpočetní techniky, nikoli kvůli potřebě inovovat vzdělávání pro studující a zvýšit kvalitu pedagogického procesu.

3.5.2 Vzdělávání učitelů ↑

Při zavádění e-learningu mají velmi náročnou práci právě učitelé. V realizovaných projektech jsou však učitelé tím nejslabším článkem. Na prvním místě je třeba změnit postoj a názory učitelů na e-learning, ale také na sebe samé. V e-learningu totiž učitelé nejsou zdrojem veškerých vědomostí. Role učitele se v e-learningu mění z pohledu „předavatele znalostí, dovedností a zkušeností“ na verifikátora a validátora vzdělávání a „rádce studujících“. Mnoho realizovaných e-learningových projektů na vzdělávání učitelů zapomíná. Pokud je pak do projektu zapojeno, probíhá různě (základní informovanost učitelů o e-learningu; přímá participace na vývoji e-learningu; participace + rozvoj metodologie a vzdělávacích metod e-learningu apod.). Je výhodné zapojit učitele přímo do vývoje e-learningu, protože ti poté získávají bezprostředně technologické a profesně-didaktické znalosti bez ztráty času. Pokud je (a bude) vzdělávání učitelů úspěšné, získáme edukátory s entusiasmem účinně podporující zavádění a rozvoj nových metod učení/vyučování a učení se přímo do e-learningu.

3.5.3 Evaluace ↑

Bylo by mylné domnívat se, že evaluace není součástí analyzovaných projektů, přesto by bylo chybou říkat, že je evaluace pevně začleněna do jejich struktury. Evaluace často začíná velmi pozdě na to, aby měla přímý vliv na další vývoj projektu. Otázky evaluačních médií (např. dotazníků, ale i řízených rozhovorů) jsou často kladeny chybně - umožňují totiž odpovědi typu „nevím, nedokáží říci“ apod. Pojetí evaluace jsou v projektech velmi různá, některé evaluují procesy řízení projektu, výuku, produkt atd. Nicméně nepracují se standardizovanou a systematickou evaluační metodologií, velmi málo kurzů pracuje se standardizovanými evaluačními modely (Quality Management methods, EFQM model CEN/ISSS apod.).